

TANITMA YAZILARI

DAVID C. LINDBERG ve ROBERT S. WESTMAN, Ed., *Reappraisals of the Scientific Revolution*, Cambridge University Press, Cambridge 1990, XXVII+551 sayfa.

Genellikle son zamanlarda bilim tarihi konusunda yayınlanan eserlerin sayıca arttığı görülmektedir. Bunların bazıları daha çok genel bilgi vermekte olup, muhtelif konularda insanları aydınlatmaya yöneliktir. Bazıları ise bilim tarihini bilim açısından ya da daha çok felsefi açıdan ele almaktadır. Burada ele alınıp tanıtılacak eser bu ikinci gruba girmektedir.

Bu eser, katkı yapanlar hakkında kısa bir açıklama, giriş, onüç makale ve bir indeks-ten meydana gelmektedir. Açıklama kısmında katkı yapanların her birinin hayat hikâyeleri ve çalışmalarını hakkında kısa kısa bilgiler sunulmaktadır.

Eserin XV. sayfasındaki bir açıklama ise, bu eserin esas itibarıyla 1981 yılı Aralık ayında Los Angeles'te yapılmış olan Bilim Tarihi Derneği'nin düzenlediği yıllık "Reappraisals of Scientific Revolution" adlı toplantının tebliğlerini içinde toplayan bir sempozyum kitabı olduğunu belirtmektedir.

Eserde XIII-XXVII sayfaları arasında editörleri olan Robert Westman ve David C. Lindberg'in bir giriş yazısı yer almaktadır. Burada eserin editörleri, genel olarak bilimsel inkılâp ne demektir sorusu üzerinde durmakta ve bu soruyu vaaz eden bilim tarihçilerinin bundan ne anladıklarını kısaca tartışmaktadırlar.

Eser onüç makaleden meydana gelmiştir. Bunlar sırasıyla şöyle sıralanmıştır:

Birinci makale David C. Lindberg, "Bacon'dan Butterfield'e Bilimsel İnkılâp Kavramları" adını taşır. Aynı zamanda eserin editörlerinden biri olan yazar, burada hümanizm ve rönesans kavramlarından ne anladığını, rönesansın özelliklerini belirtir, ve onyedinci ve onsekizinci yüzyıl biliminin özelliklerini kısaca ele alıp, irdeler; burada özellikle Bacon'un çalışmalarından örnekler vererek konuyu açıklar. Daha sonra, aynı şekilde pozitivizm ve ondokuzuncu yüzyıl idealizmini ele alıp, tartışır (s. 1-26).

İkinci makale "Bilimsel İnkılâpda Bilimden Anlaşılanlar" adlı Ernan Mc Mullin tarafından kaleme alınmış bir makale olup, Descartes'ta, Boyle'da, Kepler'de, Galile'de, Newton'da ve Locke'da bu konudaki farklı anlayışlar tartışılmaktadır (s. 27-92).

Üçüncü makale, Gary Hatfield tarafından kaleme alınmış olup "Metafizik ve Yeni Bilim" adını taşımaktadır. İlk, makalede, Eski ve Yeni Çağın başlangıcındaki bilim anlayışı tartışılmaktadır; daha sonra Kopernik ve Kepler'deki matematik ve metafizik anlayış ve Galile'nin felsefi ve metafizik anlayışları dile getirilmektedir. Yazar bu son konuya şöyle bir soru ile başlamaktadır: Galile Aristocu mudur, yoksa Platocu mudur? (s. 93-166).

Eserin dördüncü makalesi, Robert S. Westman'ın "De Revolutionibus'un önsöz"ü ile ilgili makalesidir (Delil, Şiir ve Hakimiyet: Revolutionibus'un önsöz) (s. 167-205).

Eserin beşinci makalesi, John Gascoigne tarafından yazılmış olan “Üniversitenin Bilimsel İnkılaptaki Rolünün Yeniden Değerlendirilmesi” hakkındadır. Yazar farklı dönemlerden kesitler olarak bilimin eğitim ve öğretimini irdelemektedir (s. 206-260).

Altıncı makale “Modern Bilimin Başlangıcında Doğal Büyü, Hermetizm ve Okkültizm” konusunda bilgi vermektedir (s. 261-301). Makale, Brien P. Copenhaver tarafından kaleme alınmıştır.

Eserdeki yedinci makale, William Ashworth’un “Tabii Tarih ve Simgesel Dünya Görüşü” adını taşıyor (s. 302-332). Burada yazar çeşitli edebî eserde tabii tarih konusundaki görüşlere değinmektedir.

Sekizinci makale, William Eamon tarafından yazılmıştır; “Doğa’nın Sırlarından Yaygın Bilgiye” adlı bu makalede gizemli dünyanın araştırılması, bu konudaki çabalar ve yine bu çabaların bir paraleli olarak kurulan araştırma kurumlarından Royal Society ele alınmaktadır (s. 333-365).

Eserdeki dokuzuncu makalede “Bilimsel Gelişimde Kimya, Dil ve Yazışma Problemleri” ele alınıp tartışılmıştır, makale Ian V. Golinski tarafından yazılmıştır (s. 367-396). Adından da anlaşıldığı gibi burada terminoloji meseleleri tartışılmıştır.

Eserin “Onyedinci Yüzyıl İngilteresinde Yeni Felsefe ve Tıp” adını taşıyan onuncu makalesi Harold J. Cook tarafından yazılmıştır. Burada, Empirik felsefe ve onun tıp üzerindeki etkileri tartışılmaktadır (s. 398 - 436).

Eserin Michael Hunter tarafından kaleme alınmış olan “Bilim ve Heterodoksi: Yeniden Ele Alınan İlk Modern Problemlerden Biri” adlı onbirinci makalesi, Ateizm ve Bilim arasındaki münasebeti tartışmaktadır (s. 438-460).

Eserin onikinci makalesi, “Sonsuz Küçükler Hesabı ve Transandant İlişkiler: Geç Onyedinci Yüzyılda Hareketin Matematiği”ni tartışmaktadır. Makale Michael S. Mahoney tarafından kaleme alınmıştır (s. 461-491).

Eserin onüçüncü ve sonuncu makalesi “Mekanığın Durumu: Bir İnkılap mı Yoksa Birden Fazla mı?” adını taşıyan Allan Gabbey tarafından kaleme alınmış olan bir yazıdır. Yazar mekanikte önemli adımları ele alıp, bunların söz konusu disiplinin gelişimindeki rolünü tartışmaktadır (s. 492-528).

Eserin arkasına bir de indeks ilave edilmiştir (s. 529-551).

PROF. DR. ESİN KÂHYA,
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.